

Riksdagen Uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden 2023/24:45

Tisdagen den 25 juni

§ 1 Europeiska rådet

Statsminister Ulf Kristersson

Information och samråd inför möte i Europeiska rådet den 27–28 juni 2024

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Jag hälsar välkomna till dagens öppna sammanträde med EU-nämnden. Jag välkomnar särskilt statsminister Ulf Kristersson, statssekreterare Christian Danielsson och medarbetare till nämnden i dag.

På dagordningen står information och samråd inför möte i Europeiska rådet den 27–28 juni.

Efter att statsministern har redogjort för mötet kommer jag att ge ordet till partierna i storleksordning för frågor och kommentarer. De partier som har fler än en ledamot vid bordet har möjlighet att efter första rundan ställa ytterligare en fråga.

Dagens sammanträde är som sagt öppet och går att följa både på riksdagens webb och på SVT Forum.

Anf. 2 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru ordförande! Europeiska rådet träffas alltså nu på torsdag och fredag, men vi har tyvärr bokat hotellrum även till lördag. Det kommer alla familjer att älska, tror jag.

Högt på agendan står den strategiska agendan och en överenskommelse om toppjobben i EU, alltså fortsättningen på de informella samtalen förra måndagen. Vi diskuterar också rätt stora saker som Ukraina, Mellanöstern, säkerhet och försvar samt konkurrenskraft. Till detta kommer migration, Georgien och Svarta havet. Det finns nog skäl att tro att alla frågor inte kommer att diskuteras in i minsta detalj.

Rysslands anfallskrig mot Ukraina fortsätter. Ukraina är i akut behov av luftvärn och ammunition för att försvara sig, och inte minst landets energiinfrastruktur. Vi i Sverige är och har varit drivande för att EU ska leverera det omfattande och förutsägbara militära stöd som Ukraina så väl behöver. Det är positivt att EU har inrättat ett dedikerat Ukrainastöd inom ramen för det som kallas den europeiska fredsfaciliteten.

Det är också väldigt viktigt att vi har nått en överenskommelse om användningen av avkastningen av ryska frysta tillgångar och att använda dem till stöd för Ukraina. Vi ser också positivt på att använda vinsterna för att mobilisera lån till Ukraina på upp till 50 miljarder euro. Sverige har

som bekant varit beredda att gå i princip hur långt som helst när det gäller ryska frysta tillgångar, men detta är vad vi har kunnat enas om just nu.

Regeringen arbetar för att sätta ytterligare press på Ryssland och Belarus. Det är därför bra att EU i förra veckan kunde enas om ett 14:e sanktionspaket som kan slå hårt mot flera ryska sektorer. För svensk del vill vi särskilt understryka åtgärder mot den ryska skuggflottan och mot flytande naturgas. Regeringen har varit initiativtagare och pådrivande för att detta ska bli verklighet.

Regeringen välkomnar också att förhandlingsramverket, som det kallas, för Ukraina och Moldavien har kunnat antas av rådet. Det betyder att mellanstatliga konferenser ska hållas i dag i anslutning till allmänna rådet där EU-minister Jessika Roswall just nu representerar Sverige.

Vi byter del av världen. Den humanitära situationen i Gaza är katastrofal. En omedelbar humanitär vapenvila är helt avgörande för att mat, vatten, bränsle och medicin ska kunna komma in i Gaza och tillgodogöras den lidande civilbefolkningen. Den kvarvarande gisslan måste samtidigt omedelbart och villkorslöst släppas. Detta är väl kända krav från EU.

Sverige och EU stöttar tillsammans med internationella och regionala aktörer förslaget om en road map mot en vapenvila och hållbar fred i de tre steg som presenterades av USA:s president Joe Biden den 31 maj. Regeringen uppmanar parterna att genomföra säkerhetsresolutionen till stöd för den planen.

En tvåstatslösning är och förblir den enda möjliga grunden för en långsiktigt hållbar fred och är även nödvändig för att israeler och palestinier ska kunna leva sina liv i fred, frihet och demokrati. Det kan framstå som avlägset, men det är icke desto mindre den enda vägen fram på längre sikt.

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har gjort det uppenbart att vi européer måste ta större ansvar för Europas säkerhet. I Sverige har vi fattat beslutet som de flesta andra europeiska länder gjorde för länge sedan – att gå med i Nato. Det betyder också att vi numera har förpliktelser för andra.

För att kunna erbjuda Ukraina ett långsiktigt och förutsägbart stöd samtidigt som vi ska kunna försvara oss själva och fylla på våra egna lager måste den europeiska försvarsindustrin börja arbeta mer på högvarv. Regeringens bestämda uppfattning är att förslaget som nu tas fram måste bygga på en konkurrenskraftig, bred och öppen marknad för försvarsindustrin. I klartext får det gärna vara europeiskt, men det får inte exkludera andra samarbeten.

Arbetet med EU:s långsiktiga konkurrenskraft är en svensk paradgren sedan många år tillbaka. För inte så länge sedan var det nästan bara vi som pratade om detta. Andra kriser låg hela tiden i vägen. Nu har det blivit ett återkommande tema på Europeiska rådets dagordning som har gått över olika roterande ordförandeskap. Så tror jag inte att det hade varit om inte vi från svensk sida och från regeringens sida hade jobbat enträget med frågan.

Vi kommer att fortsätta diskussionerna från mötet i april och se över kommissionens arbete med kapitalmarknadsunionen och den inre marknaden. De började förra gången och ska fortsätta nu. Jag tror inte att vi ska räkna med detaljerade diskussioner den här gången, givet agendans fyllighet, men detta är frågor som har stor betydelse för Sverige.

Jag kommer i diskussionerna om kapitalmarknadsunionen att understryka vikten av att stärka och ytterligare integrera EU:s kapitalmarknader. Sverige har en väl utvecklad kapitalmarknad, och vi kan utgöra ett gott exempel också för övriga EU-medlemsstater.

Fru ordförande! Under rubriken Nästa institutionella cykel, vilket kanske inte är alldeles begriplig EU-svenska för alla människor, finns tre huvudsakliga frågor: tillsättandet av de högsta befattningarna i EU, vilket vi började prata om förra måndagen, den strategiska agendan, som kommer att vägleda arbetet i EU under de kommande fem åren, och återigen en road map, nu för interna reformer för framtiden.

Jobbet med EU:s ledande befattningar inleddes på det informella mötet som jag deltog i förra måndagen. Jag samrådde med EU-nämnden inför det mötet om de ingångsvärden som regeringen har i diskussionerna. Jag kommer inte att upprepa allt som sades då, utan allt gäller fortfarande. Jag kan dock förmedla några iakttagelser.

Mötet i måndags syftade till att lägga grunden till det beslut som nu ska fattas. Vi visste från början att det inte var säkert att vi skulle kunna enas, även om vi hade en förhoppning om att det skulle kunna ske. Nu blev det inte så, utan förhandlingarna fortsätter, och jag kommer att fortsätta arbeta för att vi ska kunna enas om en helhetsuppgörelse. Jag hoppas att det har skett saker och ting individuellt bland länderna sedan senast.

Regeringen går in i dessa diskussioner med ingångsvärden som har förankrats i EU-nämnden. Kompetens, erfarenhet, handlingskraft, samarbetsförmåga är fyra vägledande kriterier. Politisk och geografisk balans, balans mellan kvinnor och män och balans mellan stora och små medlemsstater ska också värnas. Det är lika självklart som det är komplicerat när man lägger alla dessa kriterier på varandra samtidigt. Det är fortfarande min bestämda uppfattning att beslut måste fattas så snart som möjligt, och så snart som möjligt är de kommande dygnet. Om det inte sker kommer det att fördröja EU:s arbete i många andra frågor.

Det går nog inte att vara mer konkret i dag när det gäller topposterna, utan jag återkommer till EU-nämnden under själva mötet. Med andra ord måste telefonerna vara påslagna även den här gången. Vi kan säkert i frågestunden om en liten stund återkomma till vilka namn som fortfarande diskuteras mest.

Fru ordförande! När det gäller den strategiska agendan har regeringen vid flera tillfällen förankrat med EU-nämnden att de svenska prioriteringarna är följande: Ukraina, utvidgningen, konkurrenskraften, gränsöverskridande organiserad brottslighet, terrorbekämpning, migration, klimat, rättsstatens principer och försvars- och beredskapsfrågor. Vi kan nu konstatera att vi verkar få genomslag för de prioriteringarna i allt väsentligt, och vi kommer att fortsätta arbeta för dem under diskussionerna.

Allra sist några ord om den mycket oroande utvecklingen i Georgien. Den nyligen antagna lagen om utländskt inflytande är inte förenlig med EU:s normer och värderingar och måste få konsekvenser för Georgiens relationer med EU. Antagandet av denna lag innebär i praktiken att Georgien rör sig bort från sitt uttalade mål om att närma sig EU. I ljuset av utvecklingen bör EU:s stöd till statliga aktörer i Georgien ses över, samtidigt som stödet till civilsamhället bör fortsätta.

Med detta avslutar jag redovisningen.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Tack för det, statsministern! Då går ordet till partierna. Jag kommer att ge ordet till fyra partier, och sedan ger jag statsministern möjlighet att svara på den rundan. Sedan fortsätter vi med ytterligare fyra.

Anf. 4 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Jag tackar statsministern för redogörelsen. Jag vill börja med att konstatera att det är väldigt viktigt att det 14:e sanktionspaketet mot Ryssland nu kommer på plats och de för Sverige viktiga insatserna mot skuggflottan.

Vi socialdemokrater har flera gånger under våren lyft vikten av att få detta i ett EU-beslut, och här har regeringen gjort ett bra jobb. Nu hoppas vi naturligtvis att detta kommer att få resultat och att det går att sätta stopp för den ryska skuggflottan i Östersjön.

Som statsministern sa ska statsministern snart iväg på det första formella toppmötet efter EU-valet. Det är delvis en ny politisk verklighet vi står inför den här mandatperioden, med en ytterhöger som har flyttat fram sina positioner i många europeiska länder – dock inte i så stor utsträckning som många trodde inför valet, men ändå. Ryssvänliga partier kan få ett större inflytande, och på flera håll ifrågasätts EU:s viktiga klimatarbete.

Vi kan också konstatera att de svenska väljarna valde på ett annat sätt. De gjorde klart att de även i fortsättningen vill se ett progressivt och handlingskraftigt EU, ett EU som står upp för demokratin och för rättsstatens principer, som stöttar Ukraina så länge det krävs och som fortsätter att arbeta för att nå klimatmålen.

Förslagen på den strategiska agendan, alltså den politiska plattformen för den kommande mandatperioden, omfattar viktiga prioriteringar. Det gäller Europas säkerhet, stödet till Ukraina, bevarandet av demokratin och ett fortsatt fokus på den gröna omställningen. Att EU inte slår av på takten när det gäller att ställa om sitt fossilberoende är inte minst viktigt för Europas konkurrenskraft och svenska jobb.

Med det sagt skulle vi gärna se skarpare skrivningar om vikten av att slå vakt om klimatpolitiken och investeringarna som följer av klimatomställningen och ambitiösa mål för 2040. Det är för oss viktigt att föra fram.

Precis som under förra mandatperioden kommer EU att ha både kända och okända utmaningar som kräver handlingskraft och resurser. Att EU kan prioritera och inte låta medlemsavgiften svälla eller förlita sig på gemensamma lån är oerhört viktigt.

I den strategiska agendan finns det ambitiösa skrivningar när det gäller satsningar på försvar och säkerhet, områden som i dag inte utgör så stor del av EU:s samlade budget. I den verklighet vi nu lever i, med krig i vårt närområde och ökade globala spänningar, är det helt riktigt att EU prioriterar frågan om vår gemensamma säkerhet. Men samtidigt vill vi socialdemokrater inte se en utveckling mot ett gemensamt EU-försvar eller en EU-armé. Hur ser statsministern på skrivningarna om ökade försvarsutgifter i EU:s budget i den strategiska agendan?

Personfrågor står i fokus inför det kommande EU-toppmötet. Att man på mötet lyckas ta beslut om namn som också kommer att accepteras av parlamentet är naturligtvis väldigt viktigt, men frågan är också vilken

majoritet man söker: en bred mittenuppgörelse med socialdemokrater, liberaler och de gröna eller en som lutar sig mot ytterhögern. Det är ingen hemlighet att det väl är just det dilemmat som statsministerns egen partigrupp EPP sitter med just nu.

Statsministern har själv i sin partigrupp formulerat tre principer för samarbetet under den kommande mandatperioden: att man står upp för Ukraina och för rättsstatsprincipen och att man ser potentialen i det europeiska samarbetet. På ytterhögerns sida, i Sverigedemokraternas partigrupp, har man däremot ställt upp andra krav, bland annat att man vill riva upp EU:s viktiga arbete för att nå klimatmålen. Hur ser statsministern på den frågan, och vilket inflytande är han beredd att ge till ytterhögern för att få igenom sin kandidat till kommissionsordförande?

Jag vill vara tydlig med att Socialdemokraterna kommer att stötta de namn som Ulf Kristersson själv nämnde vid återrapporten i kammaren tidigare i dag: Ursula von der Leyen som kommissionsordförande, António Costa som ordförande för Europeiska rådet och Kaja Kallas som den höga utrikesrepresentanten för de kommande fem åren på de här tre posterna.

Vi är beredda att ge det mandatet här och nu. Vill statsministern ha med sig det mandatet?

Det låter nämligen på statsministern som att han tänker komma tillbaka till EU-nämnden först när det finns en färdig uppgörelse. Det är i så fall en ny praxis för förankring i EU-nämnden. Brukligt har varit att statsministern förankrar de namn han själv kommer att förespråka, och så får man komma tillbaka till EU-nämnden om någonting har ändrats.

Jag nöjer mig så här i den första rundan men kommer att kommentera något ytterligare i den andra rundan som vi har förmånen att ha.

Anf. 5 LUDVIG ASPLING (SD):

Ordförande! EU står onekligen inför en rad mycket allvarliga problem, både på inrikes- och utrikespolitikens område. De dokument som vi har fått se utkast till – slutsatserna och den strategiska agendan – innehåller både bra och tydliga ställningstaganden som vi står bakom men också tydliga steg i fel riktning.

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina är inne på sitt tredje år, och omvärlden fortsätter att både imponeras och förvånas över Ukrainas motståndsvilja och kapacitet att stå emot en på papperet så pass mycket större och starkare motståndare. Sverige har levererat 16 stödpaket bestående av modern, slagkraftig utrustning och humanitär hjälp. Vi kan också konstatera att Ukraina behöver mer av allt, egentligen, och att stödpaketen delvis baserats på behov här och nu och en långsam förmågeuppbyggnad.

Sverige behöver, tillsammans med EU, bestämma sig för vilken typ av scenario vi vill se i Ukraina och en konkret handlingsplan kopplad till det målet. Som det ser ut i dag behöver västvärlden skala upp rejält om Ukraina ska lyckas återta de förlorade områdena och besegra Ryssland på slagfältet. Det finns en uppenbar risk att kriget helt enkelt övergår i ett utnötningskrig, detta utan att EU och västvärlden ställer om sina industrier. Detta kan resultera i att det här blir en frusen konflikt, vilket skulle skapa enorma problem för Europa framöver.

Västvärlden behöver också bestämma sig kring sanktioner vad gäller handel med Ryssland. Som det ser ut i dag är oförmågan att våga sätta hårt mot hårt bara någonting som kommer att dra ut på konflikten. Vi behöver använda alla till buds stående medel för att sätta press.

En annan fråga som vi ser som särskilt angelägen är den om de så kallade egna medlen, eller direkta EU-skatter om man ska tala klarspråk. Språkbruket i utkastet till de här dokumenten ger väl en liten ledtråd om att man har ganska stora planer med lika stora finansieringsbehov. Samtidigt vet vi av erfarenhet att unionen inte är särskilt effektiv vad det gäller att hushålla med resurser eller att motverka missbruk och korruption av de egna medlen. I det avseendet är covidfonden bara ett i en lång rad exempel.

Vi kan också bara beklaga att den tidigare socialdemokratiska statsministern öppnade dörren för de här nya EU-skatterna under förhandlingen till den så kallade covidfonden. Jag vill särskilt fråga statsministern hur han ser på den här frågan och möjligheten att hålla emot det tryck som finns vad gäller att gå vidare på området.

Migrationen nämns också kort. Vi kan bara beklaga att unionen inte tog chansen att genomföra ett verkligt paradigmskifte när man beslutade om den så kallade migrationspakten. Pakten tar unionen i rätt riktning i vissa avseenden och i fel riktning i andra. Men den adresserar inte den riktigt stora elefanten i rummet, nämligen att så länge dörren står öppen till uppehållstillstånd efter irreguljär resa kommer smugglarnätverkens affärsmodell att vara intakt. Skurkstaterna i vårt närområde kommer att fortsätta att ha möjligheten att idka utpressning mot unionen, och våra egna samhällen kommer att fortsätta tvingas hantera den destruktivitet som den påtvingade migrationen för med sig.

Samtidigt har den kandidat till posten som kommissionens ordförande som statsministern stöder, Ursula von der Leyen, före valet tydligt aviserat att hon vill se en lösning som möjliggör att asylprocessen flyttas ut till säkra tredjeländer, vilket vi naturligtvis står bakom. Ser statsministern framför sig en diskussion om migrationsfrågan och särskilt den här delen av migrationsfrågan när toppmötet nu träffas?

Till sist skulle jag vilja påpeka att det finns en sak som saknas i de här dokumenten, och det är ett konstaterande av att UNRWA, alltså FN:s Palestinamyndighet, har väldokumenterade band till olika terrorgrupper och vid ett flertal tillfällen har ertappats med att sprida terrorpropaganda, ren krigshets och extremt olämpligt material bland annat i sina skolor.

Jag tycker att det är något märkligt att unionen inte orkar med att ställa krav på att även de tar avstånd från den här typen av terror.

Med det vill jag tacka för ordet.

Anf. 6 ORDFÖRANDEN:

Då går ordet till Moderaterna, och jag ger ordet till mig själv, helt enkelt.

Tack för redogörelsen! Det står som sagt väldigt många viktiga frågor på agendan, och det är tydligt att just den strategiska agendan och även beslutet om toppositionerna behöver komma på plats så snart som möjligt för att man ska kunna fortsätta arbetet under den här mandatperioden.

När det gäller toppositionerna, om vi börjar i den ändan, gav nämnden ett mandat till statsministern senast vi hade samråd. Vi gav då statsminis-

tern mandat att agera utifrån kriterier om kompetens, erfarenhet, handlingskraft och en balans vad gäller politik och geografi, män och kvinnor samt stora och små medlemsstater. Detta är fortfarande viktiga kriterier som jag känner mig mycket trygg med.

Flera av frågorna som EU nu har att hantera är rätt akuta, inte minst Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Det är positivt, vill jag säga, att rådsslutsatserna som vi har framför oss återigen understryker behovet av ett starkt stöd till Ukraina och att det också ska stärkas ytterligare. Positivt är även det faktum, även om det känns avlägset i dag, att vi måste jobba för fred, att den freden måste vara på Ukrainas och inte på Putins villkor och att vi fortsätter att samla det breda stödet internationellt för detta.

I det sammanhanget vill jag understryka vikten av att använda avkastningen från de frysta ryska tillgångarna och också, som flera har varit inne på, det 14:e sanktionspaketet. Det är viktiga delar som Sverige också har drivit på för, och det välkomnar jag.

Den strategiska agendan blir avgörande för vad EU ska ägna sig åt de kommande fem åren men också, menar jag, för Europas möjlighet att ta ett större ledarskap över huvud taget för säkerheten i Europa, för rättsstatens principer, för demokratin, för den gröna och den digitala omställningen och i förlängningen för att faktiskt vara en ledare för den fria världen.

En förutsättning för allt detta, för att uppehålla mig vid ett konkret område, är dock konkurrenskraften som statsministern var inne på. Det kommer att avgöra var framtidens välbefinnande, jobb, innovationer och ekonomisk styrka växer fram. Målsättningen måste vara att göra Europa till världens mest konkurrenskraftiga kontinent.

Då är det glädjande att frågan om att stärka Europas konkurrenskraft numera inte är ett udda fenomen på dagordningen utan snarare en återkommande punkt på Europeiska rådet och att det pekas ut som ett prioriterat område i den strategiska agendan. Jag delar statsministerns bild att det här knappast hade varit fallet om inte Sverige hade varit så aktivt i att driva på för konkurrenskraften. Det må låta torrt ibland, men det är nog så viktigt, och det är därför vi ser att det står högt på dagordningen i dag.

Vi vet dock att det finns en diskussion inom EU om vad det betyder att stärka konkurrenskraften och kanske också lite olika syn på vilken grad av statligt engagemang som krävs för att vi ska få till stånd en verklig konkurrenskraft. Därför är det välkommet att utkastet till den strategiska agendan talar om att frigöra den europeiska entreprenörskapsandan genom ett bättre företagsklimat fritt från onödig regelbörda och handelshinder, det vill säga att verkligen stärka förutsättningarna för företagande och arbete.

Min fråga till statsministern är: Hur går diskussionerna kopplat till konkurrenskraftsfrågorna? Vi vet att det finns aktörer och länder som driver på för en ganska hög grad av detaljreglering, statlig inblandning och vad man möjligen skulle kunna kalla konstgjord andning snarare än verklig konkurrenskraft.

Hur går diskussionerna, och hur ser statsministern på möjligheterna att verkligen säkerställa att vi på riktigt skapar utrymme för dem som skapar värdet och att politikerna inte ställer sig i vägen genom protektionism, kapplöpning om statsstöd eller andra former av detaljreglering?

Anf. 7 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):
Ordförande! Tack till statsministern för redogörelsen!

Jag tänkte börja lite grann med de ledande befattningarna. Nu vet ju statsministern vilka alternativ som ligger på bordet och borde därför kunna söka EU-nämndens mandat för vad som är Sveriges önskade alternativ. Jag konstaterar också att de kvalifikationer man söker inte handlar om att fortsätta driva klimatarbetet. Från Vänsterpartiets sida är det fortfarande så att klimatpolitiken är viktig liksom att toppolitikerna inte söker stöd hos extremhögern.

Jag går nu över till den strategiska agendan. I förslaget står det att Europeiska unionen i alla internationella forum kommer att fortsätta ansträngningarna för att främja global fred, rättvisa och stabilitet såväl som demokrati och universella mänskliga rättigheter.

Då tänker jag att om unionen ska kunna leva upp till det kan man inte vara så undfallande när det gäller till exempel Israels krig i Gaza. Unionen måste våga införa sanktioner och ställa krav på ett varaktigt eldupphör och sätta press för att en fredsprocess och diskussion om tvåstatslösningen ska komma igång.

På det stora hela instämmer jag i Matilda Ernkrans ord om att det står alldeles för lite om klimatet. Här måste Sverige, precis som tidigare, driva på för ett mycket kraftigare och bättre klimatarbete.

Nyligen kom det en undersökning som visar att 93 procent av svenskarna anser att det är rätt att skicka vapen till Ukraina. Det finns inget annat EU-land där stödet är så stort. Samtidigt finns det EU-länder där endast en knapp majoritet stöder vapenleverans och hela tio länder där det bara är en minoritet som stöder vapenleveranserna. Det gäller bland annat det kommande ordförandet Ungern.

Detta gör att jag är lite orolig för det kommande ungerska ordförandeskapet. Det handlar inte bara om hur stödet till Ukraina kommer att se ut utan också om klimatpolitiken och rättsstatens principer. Min fråga till statsministern är därför hur Europeiska rådet kommer att se till att stödet till Ukraina, högt tempo i klimatarbetet och respekt för rättsstatens principer fortsätter att vara i fokus efter halvårsskiftet.

Jag konstaterar också att EU just nu röstar med olika stöd till Europas försvarsindustri, och så länge Ryssland anfallskrig mot Ukraina består behöver vi få fram det som Ukraina behöver för att kunna försvara sitt land. Men vi måste också diskutera nästa steg. Kapprustning leder inte till fred, och synen på mer vapen som en väg till fred behöver omvärderas.

Några ord om migrationspakten: Vänsterpartiet stöder inte EU:s migrationspakt. Det är känt, så jag kommer inte att gå in närmare på det. Men jag vill ändå fråga vilka metoder som är tillåtna när det gäller att bevaka EU:s yttre gräns. Nyligen kom en rapport om dussintals dödsfall. Den grekiska kustbevakningen tvingar tillbaka båtar med flyktingar, och till och med människor som kommit i land har man satt på båtar och fört ut på havet igen. Var går gränsen för att försvara våra gränser?

Slutligen vill jag säga några ord om Gaza. Som jag sa tidigare behöver EU bli mycket tydligare i sin kritik av Israel och agera kraftfullare för att få till ett eldupphör. Jag uppskattar att slutsatserna betonar UNRWA:s arbete och att det är oersättligt i regionen liksom att man fördömer alla försök att klassa organisationen som en terrororganisation.

Jag uppskattar också tydligheten vad gäller illegala bosättningar på Västbanken och i östra Jerusalem och vikten av förbindelser mellan Gaza

och Västbanken. Även här behöver unionen agera kraftfullare för att det inte bara ska bli tomma ord på ett papper.

2023/24:45
25 juni

Anf. 8 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru ordförande! Det är många olika frågor och reflektioner, och jag ska kommentera sådant som jag tycker behöver ett svar från regeringens sida.

Nya prioriteringar är EU ofta ganska piggt på. Vår traditionella svenska hållning har, tror jag, tvärs över många partigränser varit att nya prioriteringar måste leda till omprioriteringar. Det där är inte EU:s bästa gren, utan det är väldigt enkelt att textmässigt prioritera nya saker utan att riktigt säga vad som då måste träda tillbaka. En del länder tycker alltid att det kräver nya pengar, helt enkelt. Vi känner alla igen från andra offentliga sammanhang att det är enkelt att göra på det sättet; icke desto mindre är det ett dåligt sätt att hushålla med resurser och med sin samlade förmåga att fokusera på viktiga saker. Vi kommer därför att vara tydliga med att fortsätta kräva att nya prioriteringar innebär omprioriteringar när det gäller annat.

Detta för mig till frågan om egna medel. Nu finns det en formulering som är väldigt snarlik den gamla. Vi kommer att argumentera för att exakt samma formulering som tidigare bör användas, alltså den som vi accepterade tidigare. Det är väl känt att ett antal länder alltid kommer tillbaka med formuleringar om egna medel och lika väl känt att Sverige och ett antal länder motarbetar sådana försök.

När det gäller försvarsindustrisamarbete tycker jag att det är kärnan. Det finns ingen som vill göra försvarssamarbeten som på något vis dubblar – kompletterar men inte dubblar – Natos arbete. Det tycker jag är viktigt att säga. Det finns inga sådana ambitioner.

Sedan finns det – det är väl känt – ett antal länder som alltid vill söka mer av europeiskt oberoende, medan vi är ett ganska stort antal länder som alltid värdesätter det transatlantiska samarbetet. Så tror jag att det kommer att förbli. Där kommer krafterna ibland att utmana varandra.

Ursula von der Leyen har för sin del sagt att om hon blir kommissionsordförande avser hon att tillsätta en försvarskommissionär. Det ska alltså inte tolkas som en europeisk försvarsminister, utan det är i första hand kopplat till just de försvarsindustriella insatserna eller ansträngningarna.

Apropå de sista sakerna här vill jag bara säga: Det är bra att vi i Sverige är eniga om vapenleveranser till Ukraina, men jag varnar bestämt för synen att vapen skulle vara dåliga eller att synen på mer vapen måste omvärderas, som det sades alldeles nyligen. Jag varnar bestämt för detta. Om inte Ukraina får vapen så att de kan slå tillbaka mot Ryssland kommer de att förlora detta krig. Om man inte förstår det säger man i praktiken att den som har vapen alltid är skyldig, och så är inte fallet.

Det här kriget kan enkelt ta slut om Ryssland lägger ned vapnen och drar sig tillbaka. Det krävs vapen hos Ukraina för att man ens ska ha en chans att komma till det läget. Det finns en lätt pacifistisk hållning om att vapen är något slags nödvändigt ont som vi kanske just nu till nöds måste acceptera. Så länge diktaturer har vapen måste demokratier försvara sig med vapen. Detta är regeringens mycket bestämda ståndpunkt.

Sedan gäller det namnfrågorna. Vi kan börja med en liten formfråga. Även den gamla regeringen gjorde som vi gör nu. Jag uppfattar att det

fanns en enighet om det. Det handlar om att diskutera ingångsvärden och principer som vi tycker är viktiga och att sedan komma tillbaka med ett mandat för exakta namn när helheten börjar träda fram. Det tycker jag är det naturliga att göra.

Är det så att nämnden vill slippa ett telefonsamtal för den händelse att det blir Ursula von der Leyen, António Costa och Kaja Kallas kan jag leva med det. Jag tycker att det är utmärkta namn. Landar det på det sättet är det bra. Det kan också vara så att det sker förändringar under nattens gång. Det är därför jag inte har insisterat på just de tre.

De är alltså inte mer formaliserade än att partigrupper i informella samtal har fört fram dem. Men vill nämnden slippa delta i slutsamtalet för att de tre också blir namnen kan jag gärna ta med det mandatet på en gång. Då behöver jag dessutom inte väcka er sent på kvällen. Annars tycker jag att det är ett seriöst sätt att ha en diskussion om ingångsvärden och att kunna redovisa hur namndiskussionen går och att jag sedan får ett formellt mandat att ställa mig bakom detta.

Men det leder alltid till små leenden i Europeiska rådets krets när Sverige måste dra sig tillbaka för en telefonkonferens. Vill ni slippa den telefonkonferensen är det alltså säkert många andra europeiska ledare som inte har något emot det.

Jag har aldrig uppfattat EU-nämnden riktigt på det sättet förut, och vi gjorde som sagt inte heller så förra gången under den förra regeringen.

Det finns absolut inga dilemman i den partigrupp som mitt parti företräder. Nu är jag här som svensk statsminister och inte som en partigruppsföreträdare – på samma sätt som ni är här som EU-nämnd och inte partigruppsföreträdare. Jag tror att det är en fördel om vi kan hålla oss till det.

EU-toppmötet handlar om 27 stats- och regeringschefer. Det går att fatta ett beslut med kvalificerad majoritet. Väldigt få tycker att det vore en bra idé att fatta beslut om så viktiga frågor i strikt konflikt med ett stort antal länder. Den svenska regeringen kommer inte att arbeta på det sättet. Den svenska regeringen kommer att respektera 27 medlemsstater i rådet och föra diskussionen mellan alla 27.

Faktum är att det är ungefär tolv regeringschefer som tillhör EPP. Jag tror att det är fyra som tillhör Socialdemokraterna, S&D. Ett par tillhör ECR. Jag tror att det är fyra som tillhör liberala Renew. Jag kan ha missat någon enstaka. Det är alldeles uppenbart att om man låter partipolitiken gå före här kommer det bara att skapa låsningar.

Man får gärna reservera sig mot den här ståndpunkten, men regeringen kommer alltså att arbeta för att 27 länder så långt det över huvud taget är möjligt ska kunna enas om det framtida ledarskapet i Europa.

Migrationen vill jag ändå säga några ord om. Jag tycker att det är rätt framtåtlutat, som man brukar säga, när det gäller migrationen. Alla tycker att det är en viktig fråga. Det är mycket, mycket större enighet mellan EU:s medlemsstater i dag. Även de länder som förr brydde sig ganska lite om migration eller, om man ska vara rättvis, ville ha en så liberal invandringspolitik som möjligt har blivit mycket, mycket mer restriktiva och tycker att dessa frågor förtjänar mycket större uppmärksamhet.

Vi ska pröva många nya sätt att komma åt irreguljär migration. Där har Ursula von der Leyen varit mycket tydlig. Jag uppfattar att otroligt få länder invänder mot detta. Sedan kan frågan formuleras på lite olika sätt och vara lite olika känslig i olika länder. Alla länder har inte samma

gränsproblematik – dessutom. En del länder har mest problem med andra medlemsstater som i praktiken släpper igenom irreguljär migration. En del har problem med Medelhavet. Det är alltså rätt olika. En del har fått problem med ryska gränsen, för att ta ett lite nytt exempel på irreguljär migration. Men att det finns en väldig konvergens, som det heter på EU-svenska, i dessa frågor är av vital betydelse. Jag har under mina två års samtliga EU-toppmöten upplevt en ökande enighet i de här frågorna.

Jag ska säga några ord om konkurrenskraft. Som kodord är det bara bra. Sedan ska man alltid vara lite misstänksam mot kodord, för ibland döljer de mer oenighet än vad de, så att säga, skapar enighet. Alla är för konkurrenskraft, och det är bättre än att några är emot konkurrenskraft. Men det är klart att det också finns en massa dolda saker i detta.

En sådan uppenbar sak handlar om hur exportberoende man är. Ett land som Sverige, som har en väldigt hög exportandel i sin ekonomi, tycker att konkurrenskraft handlar om att kunna klara sig också i internationell konkurrens med andra världsmarknader. En del är mycket mer för en europeisk marknad som har tendenser att sluta sig mot omvärlden. Det är inte svensk politik.

Man kan titta specifikt på kapitalmarknaden. Allt annat lika vore det en nytta och en glädje för Sverige med en bättre integrerad europeisk kapitalmarknad. Därför har vi traditionellt också verkat för en sådan.

Sedan ska man ha klart för sig att en kapitalmarknad uppstår inte bara för att man säger att man har en. Det handlar också om hur sparande går till och om hur pensionssystem ser ut i olika länder. Alla förstår att det där inte är saker som enskilda länder reformerar snabbt och enkelt.

Om en kapitalmarknad i Europa bara betyder att ett antal mindre länder med välfungerande kapitalmarknader ska anpassa sig till stora länders regelsystem och regelverk är antagligen det svenska intresset mycket svalare för en europeisk kapitalmarknad. Där är vi inte alls än, utan jag uppfattar i grund och botten att det finns ett genuint intresse.

Både Lettas rapport och det lilla vi än så länge har fått antytt från Draghis rapport tycker jag också antyder att det är den synen – fria marknader, öppenhet, frihandel och behov av stora investeringar, alltså kapital att investera i privata företag – som är den dominerande. Men jag intecknar ingenting förrän det där är klart. Det är i varje fall det som den svenska regeringen kommer att driva.

När det gäller Israel, Mellanöstern och Palestina tror jag att vi har kommit ungefär så långt vi kan komma just nu. Jag har sagt det förut i den här kretsen. Det finns starka gemensamma drag i Mellanösternpolitiken, i de fundamentala frågorna med en tvåstatslösning som det yttersta målet. Där står vi stadigt enade. Sedan finns det olika historiskt betingade relationer till Israel och till Palestina. Det kommer inte att förändras. Jag tycker att vi står stadigt just nu.

Sist handlar det om det ungerska ordförandeskapet. Står prioriteringen att stötta Ukraina fast? Det är upp till alla oss andra. Det är väl känt att Ungern inte är en kraft som driver på för Ukrainastödet. Så har det inte varit tidigare, och det kommer säkert inte att förändras nu heller. Men det får inte leda till att andra länder svajar på den punkten, och det finns heller inga tecken på det. Jag tror att om vi andra står fast vid vårt stöd till Ukraina kommer det inte att påverkas av att Ungern har ordförandeskap i

alla andra rådskonstellationer utom – nota bene – Europeiska rådet, där vi har en permanent ordförande.

Jag tror att jag täckte det mesta, fru ordförande.

Anf. 9 ORDFÖRANDEN:

Då tar vi en till runda med partier.

Anf. 10 ANNA LASSES (C):

Fru ordförande! Det är ganska många saker som vi pratar om samtidigt, men jag tänker att jag börjar med att fokusera på strategin, som är en av huvudsakerna för det möte som nu ska äga rum.

Jag uppskattar det skarpa språket, tydligheten och inriktningen i detta. Det är en bra beskrivning av hur världen ser ut just nu och hur vi bör förhålla oss till detta, inte minst när det kommer till Ukraina, fred, demokrati och rättsstatens principer. Kan alla 27 skriva under detta är det mycket positivt, måste jag säga.

Sedan kan man gå in i själva detaljerna i detta. Jag hade också gärna sett att klimatet hade fått en större del, för jag tycker att det är minst lika viktigt som freden och demokratin.

Det finns i dag två meningar om det som omfattar nästan hälften av budgeten, det vill säga jordbrukspolitiken. Jag tycker kanske att man skulle kunna utveckla dessa två meningar så att de blir fyra och på så sätt få med sådana saker som hur otroligt avgörande det är med livsmedelsproduktionen framöver. Det handlar också om att man nu när Ukraina och Moldavien kommer med, som är stora jordbruksproducenter, kommer att behöva se över jordbrukspolitiken och förändra den totalt under de närmaste fem åren.

För min del skulle detta också gärna få omfatta de miljontals djur som finns i EU, det vill säga en god djurvälstånd, och även att man ska gynna hållbarheten i jordbruket. Det skulle jag gärna se. Det kan man säkert klämma in i fyra meningar i stället för två. Det är ett medskick. Jag vet inte hur svårt eller lätt det är att få in detta, men jag tänker att det inte skadar att lyfta frågan.

Sedan gäller det demokrati. Det är bra att det står att de länder som nu kommer med, så att säga, ska klara demokrativillkoren. Men det kunde också ha stått något om att demokrati är någonting som man måste fortsätta jobba med även i medlemsländerna, så att inte demokratin minskar, som vi exempelvis har sett i Ungern de senaste åren. Detta kunde man kanske ha skrivit några ord om i denna strategi.

Annars tycker jag, som sagt var, att inriktningen är bra. Jag har ingenting att säga om den.

Posterna diskuterade vi tidigare i dag. Jag tycker att det är ett fint sätt att göra detta på – att statsministern ringer upp mitt i natten och faktiskt kommer överens med EU-nämnden. Jag tycker att det är viktigt. Det är bra för demokratin.

Centerpartiet har absolut inget problem med trion Leyen, Costa och Kallas, men jag tycker att det av princip är viktigt att man har detta samtal när det väl är aktuellt. Inriktningen på detta har vi redan diskuterat vid två tillfällen tidigare, så det tänker jag inte orda mer om.

När det gäller Mellanöstern, Israel och Gaza tycker jag i huvudsak att själva ståndpunkterna är bra nu. De är stabila, precis som statsministern

sa. Sedan tror jag i och för sig att man alltid kan komma längre om alla vill och försöker. Det kanske inte skulle skada med lite större press när det gäller att gå från ord till handling. Men det har ändå kommit en bit på väg.

När det gäller Ukraina har jag ingenting att lägga till det som redan är sagt.

Jag vill avsluta med att säga att jag tycker att det är otroligt positivt att det 14:e paketet nu är i hamn och, som jag sa på förmiddagen, att förhandlingarna om medlemskap för Ukraina och Moldavien nu är igång.

Anf. 11 YUSUF AYDIN (KD):

Ordförande! Tack, statsministern, för redogörelsen! Det är som sagt många viktiga frågor. Jag börjar också kort med den strategiska agendan, som har sin grund i EU-samarbetet, som handlar om att säkra freden genom ekonomiskt samarbete. Det handlar om att bygga välbstånd och ett närmare samarbete och relationer. Detta utgår faktiskt också från de värderingar som unionen vilar på och hur viktigt det är att värna och säkra dem för framtiden.

Vad gäller de prioriterade områdena är de rimliga och relevanta. Jag välkomnar och tackar statsministern för tydligheten om konkurrenskraften och de ekonomiska ramarna, det vill säga att vi inte ska försöka öka budgeten hela tiden utan mer omprioritera för att fokusera på angelägna satsningar.

Vad gäller de övriga frågorna är det ett bra konstaterande att det starka och tydliga stödet till Ukraina på alla plan fortsätter. Vår regering var drivande och initiativtagare till delar av det 14:e sanktionspaketet vad gäller skuggflottan och naturgas. Att vi nu får till åtgärder som ska förhindra det minskar de ekonomiska intäkterna till den ryska krigsmaskinen.

Jag vill också bara nämna och fråga statsministern om Mellanöstern och den road map som presenterades, som också utrikesministern utförligt redogjorde för i fredags. Hur avser man från EU-håll att försöka hjälpa till att få den i hamn? Krigskabinettet är upplöst, och nu är det den ordinarie regeringen i Israel. Hur ser man på det? Och vad kan man göra för att undvika en regional eskalering? På senare tid har det pratats om risken att Libanon blir indraget. Det vill vi ju undvika.

Jag vill också tacka för de tydliga ställningstagandena om den svåra humanitära situationen i Gaza och att EU fortsätter jobba för humanitära insatser som ska hjälpa civilbefolkningen.

Anf. 12 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru ordförande! Jag vill också tacka för föredragningen.

Jag tänkte börja med positionerna och fatta mig ganska kort.

Jag instämmer i det som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har framfört. De tre namn som har nämnts ser vi från Miljöpartiet inga problem med.

Vi vill också understryka vikten av att söka sig mer mot mitten och inte söka mandat och samarbete hos extremhögern. Vi hoppas att vi kan se en snabb process, vilket statsministern verkar optimistisk om, och samarbete i mitten.

Jag går över till den strategiska agendan. Från Miljöpartiets håll har vi vid flera olika tillfällen framfört att vi tycker att klimatet måste ha en egen

rubrik. Vi har gjort det väldigt envist därför att vi tror att det spelar roll. Förra gången den här agendan togs upp var klimatet en egen rubrik. Det utvecklades sedan till The New Green Deal, vilket verkligen har satt bra avtryck i EU:s arbete.

Den här gången omskrivs rubriken till att man ska hitta framgång för den gröna och digitala omställningen. Då är frågan vad man menar med framgång.

Vi har tidigare här i EU-nämnden haft lite diskussion om vad som måste komma till först – om konkurrenskraft är en förutsättning för klimatomställning eller om det kan vara tvärtom. Det är väl väldigt positivt om vi kan skapa konkurrenskraftiga möjligheter och ramar för företag som vill göra och bidra till den gröna omställningen. Men då riskerar vi att missa en hel del av de miljö- och klimatåtgärder som måste vidtas.

Det är nämligen inte alla åtgärder som kommer att öka bnp eller leda till växande företag. Ett exempel är extremheta, som just nu drabbar även EU och som det kommer att bli ännu mer av framöver. Om man då förgrönar städerna och ser till att klimatanpassa för olika klimatrelaterade händelser kommer det att vara förknippat med utgifter snarare än en bnp-ökning.

Vad som är framgång i detta kanske är att vi kan förmå rädda liv, förebygga olyckor innan de hinner inträffa och kanske rentav öka människors välbefinnande och få dem att må bättre. Men frågan är återigen om det är en tolkning av framgång.

Vi från Miljöpartiet tycker att det här är viktigt. Det bör inte på något sätt vara villkorat av en ekonomisk förväntan att bnp ska öka. Det kommer att kosta om vi ska kunna rädda liv som annars kommer att skördas av mer extremväder och ett förändrat klimat.

Miljö- och klimatfrågan bör också närmare kopplas till beredskapsfrågan. Med minskad pollinering, sinande brunnar och torka kommer skördarna att minska. Vi kommer att få svårare att säkra vår livsmedelsförsörjning. Därför instämmer jag i det som Centerpartiet har framfört vad gäller jordbrukspolitiken och CAP.

Det finns en förväntan inte bara från svenska folket och delar av riksdagen utan även från EU:s invånare att EU ska komma vidare och höja ambitionerna vad gäller djurvelfärd. Där kan jag referera till tre olika medborgarinitiativ som har tagits inom EU med mer än 1 miljon underskrifter där EU-medborgare kräver detta. Det gäller transporter av djur, utfasning av pälsindustrin och utfasning av burhållning. Här hoppas jag att regeringen och statsministern känner ett stort stöd i att de här frågorna är viktiga.

För att gå ännu längre än kollegan Anna Lasses skulle jag vilja kräva ännu fler meningar, en lite mer utvidgad del och kanske faktiskt en rubrik om att öka välfärden för djuren. Det här är som sagt något som många förväntar sig av EU, men förra mandatperioden lades inte den översyn fram som många längtade efter.

Det här är då medskick.

Sist men inte minst står det vad gäller den digitala omställningen en mening om att man vill exploatera potentialen i data men att det ska ske på ett varsamt sätt som värnar integriteten. Jag vill understryka vikten av det, för detta är en ny tidsålder som är väldigt digital. Särskilt unga människor tillbringar stora delar av sina liv och sin tid i den digitala

världen. Att då ha tillgång till sina egna data är otroligt viktigt. Jag vill skicka med de här fina formuleringarna i de kommande förhandlingarna vad gäller Chat Control.

2023/24:45
25 juni

Anf. 13 FREDRIK MALM (L):

Ordförande! Tack så mycket till statsministern för redogörelsen och resonemangen!

Det är klart att Ukraina kommer att dominera dagordningen under lång tid framåt. I dag är det den 851:a dagen av det här kriget. Vi kan bara föreställa oss hur det skulle vara att uthärda bara en eftermiddag under de här omständigheterna. Det är smärtsamt för oss alla att se de umbäranden som den ukrainska befolkningen nu går igenom, oavsett om det är vid fronten i Donetsk, i ett skyddsrum, på flykt eller någon annanstans.

Jag tycker att det är bra att man också adresserar frågan om de bortrövade barnen i dokumentet.

Vår europeiska historia är kantad av stöveltramp och blodiga tragedier, och vi ser nu återigen krig i hjärtat av Europa. Det innebär att vi måste mobilisera all vår kraft i en omfattning som vi senast såg i den mobilisering som gjorde att vi kunde förse hela Europas befolkning med vaccin för några år sedan, under covid. På samma sätt måste det till en mobilisering så att Ukraina kan försvara sig.

Vi har förstås en rad olika stödpaket på nationell nivå, som kommer att fortsätta, och på europeisk nivå. Stödet som den amerikanska kongressen kom i mål med för en tid sedan är också väldigt viktigt.

I dokumentet är det också tydligt att ju mer vapen man ger Ukraina, desto mer sänker andra länder sin egen försvarsförmåga. Det innebär att vi måste producera mer. Jag välkomnar verkligen och instämmer helt i statsministerns resonemang här tidigare kring frågan om vapen och volymer.

Det är bra att man kan få loss uppskattningsvis 2 ½ miljard euro i avkastning på ryska tillgångar. Det är riksbanksreserver och annat som sitter fast i huvudsak i Belgien. Men det är ändå bara en bråkdel av vad Ukraina kommer att behöva, så jag undrar lite hur man ser på att beslagta tillgångar överlag och inte bara räntorna.

När det handlar om försvarsindustrin handlar det också om att mobilisera mer finansiering. Här finns ju andra problem i och med att det finns etiska riktlinjer både i Sverige och på EU-nivå som klassar investeringar i försvarsindustrin som att det skulle vara något oetiskt, vilket är väldigt märkligt. Det handlar ju även om till exempel polisers tjänstevapen och så vidare. Varför skulle det vara oetiskt att vi kan upprätthålla lag och ordning och att vi kan försvara oss?

Borde inte Sverige vara mer pådrivande i att ändra i de olika riktlinjerna här? Det finns till exempel i Europeiska centralbankens riktlinjer för investeringar och även här i Sverige, exempelvis hos Pensionsmyndigheten.

Anf. 14 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

När det gäller klimatet tycker jag nog att det finns en rubrik; Making a success of the green and digital transition. Man kan alltid diskutera exakt hur rubriker ska vara formulerade, men jag tycker att det är uppenbart att klimatneutralitet 2050 och hela den övergripande klimatansatsen är där

och har en rubrik. Att det är förenat med den digitala omställningen tycker jag är ganska naturligt. Det är en ganska stor del av klimatomställningen att digitalisera processer som kan bli digitala, så regeringen har inga synpunkter på det.

Jordbruket är ett ständigt diskussionsämne, stort både i ekonomisk volym och i volym i text men naturligtvis också politiskt på olika sätt. Sverige är ganska välkänt för att tycka att det kanske tar en lite väl stor andel av kakan och lite väl mycket både ekonomiska och andra resurser. Allt har naturligtvis också sina historiska skäl.

Vi hade en diskussion under återrapporteringen där jag försökte beskriva att om man ska försöka förstå synsätt som man i grunden och botten inte delar kan vi väl ändå enas om att jordbruk och livsmedelsproduktion är mångdimensionellt. Det handlar om nationell självförsörjning, som vi alla pratar mer och mer om. Vi i Sverige jämför oss ofta med Finland och konstaterar att vi ligger efter.

Det handlar åtminstone för oss som är marknadsliberala om frihandel och att låta olika länder konkurrera med det de är riktigt bra på – till exempel Ukraina på längre sikt, vilket i sin tur skapar skräck hos en del länder som inser att Europas kornbod kommer att påverka andra jordbruksproducenter.

Det handlar väldigt mycket om öppna landskap. Det handlar om sysselsättning. Det är många olika helt legitima nationella politiska hänsyn som kokas ned i detta. Till det kommer att vi har en gemensam marknad, så jag underskattar inte komplexiteten. Kan man göra mer där skulle det vara bra, men jag tror inte att man ska ha några överdrivna förhoppningar om förändringskraften just där.

Demokratifrågorna har vi pratat ganska mycket om. Jag uppfattar att de processerna löper vidare som tidigare. Det är inga stora förändringar. Rådets och EU:s uppfattning i de här procedurfrågorna är tydlig. Samtidigt är rådet som rådet är. Man måste kunna diskutera med alla medlemsstater i rådet, framför allt i frågor som kräver enhällighet.

Så till Mellanöstern. Jag vill verkligen inte underskatta EU:s roll, och jag tycker att vi har en viktig roll. På de punkter där vi kan enas och dessutom göra gemensam sak med USA har vi betydelse, men jag tror inte att man ska överdriva enskilda EU-länders betydelse. EU står bakom resolution 2735, och vi gör nog mest nytta nu genom att backa upp de amerikanska initiativen så långt det är möjligt och ställa egna krav i egna möten med företrädare från regionen.

En fråga som kanske är seminarielång är vad som är hönan och ägget när det gäller konkurrenskraft och klimatomställning. Här tycker vi nog samma sak fast tvärtom. Jag är rätt saker på att om Europa inte har en konkurrenskraftig ekonomi och inte klarar sig bättre i relation till andra länder och om tillväxten och produktiviteten i Europa inte ökar kommer vi i längden inte att ha råd med fundamentala saker som mångmiljardstöd till Ukraina, kraftig uppbyggnad av försvarskapaciteten, klimatomställning på ett socialt rättvist sätt liksom finansiering av välfärden i en demografisk situation som allt fler uppmärksammar i ett Europa där barnafödandet inte ser ut att nå några toppnivåer. Allt detta kräver resurser om det inte ska bli en bitter kamp om just resurser. Det kommer att kräva tillväxt och välståndsskapande krafter.

Jag säger inte att Rebecka Le Moine räknar bort detta ur ekvationen. Men man kan inte vända på kuttingen och säga att det får bli som det blir med tillväxten, för klimatet går först – lika lite som man kan säga att det får bli som det blir med ekonomin, för Ukraina går först. Om vi inte har ekonomi som klarar detta kommer vi inte att vara uthålliga i de riktigt stora uppgifterna av helt olika karaktär som EU har. Det är rätt svårt att välja mellan Ukrainastöd och klimat. Båda är fundamentalt viktiga, och båda kommer att kräva ekonomiska resurser. Om vi har hög tillväxt har vi råd att göra saker vi tycker är nödvändiga eller bra att göra. Om vi har fortsatt dålig tillväxt kommer vi att pressas hårt av andra delar av världen. Jag tror dock att Rebecka Le Moine och jag tycker lite olika i denna fråga.

Fredrik Malm nämnde att kriget i Ukraina nu pågått i 851 dagar, en tänkvärd siffra. De bortförda barnen är en av väldigt många krigsförbrytelser. Men den är unik eftersom det samtidigt som att vara ett lands övergrepp på ett annat är det mest privata man kan göra mot enskilda människor. Att kidnappa barn och föra bort dem från deras familjer, med oklara avsikter, allt från att man vill förstöra livet för många familjer till att man vill förintä ukrainsk kultur och framtid, är en vidrighet som går utanför mycket annat vidrigt i ett krig.

När det gäller frysta tillgångar är vi i Sverige beredda att gå så långt vi över huvud taget kan få enighet om. Det är ingen hemlighet att USA ligger på rätt hårt och tycker att man kan ta djärvare steg än vad EU hittills har gjort. Det är inte heller någon hemlighet att ECB, alltså centralbanken, och därmed rätt många EU länder är varsamma, på grunder man kan diskutera hur kloka de är. Men man använder argumentet att det skulle kunna ifrågasätta andra frågor som man inte vill ifrågasätta. Men vi ligger på så mycket som möjligt. Det är inte för sent; pengarna finns kvar. Förr eller senare kommer man att komma till ett läge med både våldsamma skadestånd och återuppbyggnadskostnader, och då kan vi vila tryggt i att dessa pengar finns där. Jag tycker att vi ska arbeta för att dessa pengar ska göra nytta för Ukraina, inte nytta för dem som har startat kriget.

Allra sist om olika hållbarhetsregler: Jag delar helt Fredrik Malms uppfattning. Det fanns en tid då det antydde att vapenindustri i största allmänhet inte var hållbar och då man koketterade med att man inte hade sådant i sin portfölj. Detta har jag dessbättre inte hört så mycket av sedan den 22 februari 2022. Privata företag gör givetvis som de vill, men staten har dessbättre inga sådana regler. Vi verkar för att de europeiska regelverken ska vara så ärliga som över huvud taget möjligt och inte syssla med dubbel standard, som det då i praktiken är fråga om.

Anf. 15 ORDFÖRANDEN:

Det finns nu möjlighet för de partier med fler än en ledamot runt bordet att ställa en kompletterande fråga.

Anf. 16 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Låt mig börja med att upprepa frågan i mitt tidigare inlägg. Vill statsministern ha med sig ett mandat som stöttar Ursula von der Leyen som kommissionsordförande, António Costa som ordförande för rådet och Kaja Kallas som den höga representanten för de kommande fem åren? Det borde rimligen stärka statsministern att han har med sig ett tydligt mandat från Sveriges riksdag när han kommer till mötet.

Med detta sagt vill jag dock vara tydlig med att detta inte på något sätt ersätter det ansvar och den ordning som gäller mellan regering och riksdag för samråd och förankring av positioner när man förhandlar för Sveriges räkning. Detta fråntar över huvud taget inte statsministern hans skyldighet att komma tillbaka till EU-nämnden med den slutliga uppgörelsen. EU-nämnden är tillgänglig dygnet runt året runt, och vi kan sammanträda med mycket kort varsel. Det här handlar dessutom om hela den stora politiska plattformen för EU för de kommande fem åren och därtill EU:s toppjobb.

Vill man jämföra med hur det gick till för fem år sedan samrådde dåvarande statsminister med EU-nämnden både en, två och tre gånger för att förankra såväl förhandling av namn som förhandlingspositioner. Man kom givetvis också tillbaka till EU-nämnden för att presentera den slutgiltiga uppgörelsen och samråda om och förankra den.

Jag hoppas att jag har varit tydlig nog. Frågan kvarstår dock om statsministern vill ha med sig detta mandat redan nu.

Låt mig också lägga till något när det gäller Mellanöstern och kriget i Gaza. Det har redan sagts mycket klokt och viktigt, men jag tycker att man också ska ta upp frågan om att sätta ytterligare press på den israeliska regeringen att avsluta kriget. Det minsta EU kan göra är att pausa associeringsavtalet med Israel. Kan statsministern tänka sig att driva det?

Givetvis kommer det att vara fortsatt fokus på Ukraina kommande år liksom på EU:s utvidgning. Jag understryker att det är positivt att se både Ukrainas och Moldaviens ansträngningar och framsteg, som också nämns i rådsslutsatserna. Det gäller också det som nämns där om västra Balkans framsteg, denna gång Montenegro. Det är viktigt för ett Europa som håller samman att länder som vill tillhöra EU och hör till EU-familjen får stöd i sina reformprocesser. Men innan länderna kan bli fullvärdiga medlemmar i EU måste de givetvis leva upp till de strikta kraven på stabil ekonomi, oberoende rättsväsen och respekt för grundläggande värderingar. Det är viktigt att EU är tydligt med den meritbaserade processen men också gör sitt eget arbete för att göra EU redo för fler medlemsländer.

Kommer Sverige att hålla i det som sas under EU-valrörelsen av båda våra partier om att EU samtidigt som höga krav ställs på nya medlemsländer också måste göra mer för att länder som redan är EU-medlemmar inte går i negativ demokratisk riktning? Kan statsministern kvittera att han tar med sig detta budskap?

Anf. 17 JAN ERICSON (M):

Statsministern nämnde säkerhet och konkurrenskraft och pekade särskilt på försvarsindustrin som en viktig del i detta. EU har också annan typ av industri som är mycket beroende av andra länder. EU har ingen egen produktion på vissa områden och måste köpa varor från Kina, vissa råvaror från Ryssland och så vidare. Detta är också en viktig beredskapsfråga. Hur bedömer statsministern att denna fråga kommer in i sammanhanget? Finns det ett intresse hos EU-länderna att också ta tag i detta?

Anf. 18 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Jag begriper inte riktigt Socialdemokraternas fråga om EU-nämnden. Jag lägger mig inte i ert interna arbete; det bestämmer ni helt själva över. Jag söker aktivt mandat när jag vill ha ett mandat av er, och då kommer

jag självklart och respektfullt att höra av mig. Vill ni ge mig ett förmandat har jag inget emot det, men det är ärligt talat upp till er.

Jag känner Ursula von der Leyen väldigt väl, jag känner Kaja Kallas väl och jag känner António Costa efter två år av gemensamt arbete i rådet innan han lämnade premiärministerrollen i Portugal. De är alla utomordentligt kapabla personer, och kan vi enas om dem skulle nog många tycka att det vore snabbt och smidigt. Men det kan också ske saker som gör att det inte blir exakt de tre.

Visst kan ni ge mig ett förmandat, men om vi ändå ska ha telefonsamtal verkar det inte så meningsfullt. Men jag lämnar som sagt era interna arbetsformer till er själva att bestämma över.

Merit based har alltid varit det viktiga begreppet för nya medlemmar. Jag har flera gånger i den här kretsen sagt: Alla säger, men alla menar lite olika saker. Vi ska mena, bokstavligt talat, att när man lever upp till merit-baserade krav är man verkligen välkommen. Det är inte ett sätt att säga att man aldrig kan leva upp till dem. Det är inte heller ett sätt att ha genvägar in av rent politiska skäl. Det är viktigt att hålla fast vid, och det gäller alla länder.

Olika medlemsstater har lite olika känslomässig koppling till olika kandidatländer. När det gäller länder som gör fel, som helt enkelt bryter mot rättsstatsprinciper, finns det fördragsenliga metoder för detta. Vi kan inte hitta på några nya sätt. Där finns procedurer som används från kommissionens sida och från EU-parlamentets sida. De fungerar ungefär som de är tänkta att göra. Sedan kan vi alla tycka att det ändå är tråkigt att det finns ett antal länder som gör saker och ting som bryter mot själva andan i det demokratiska EU-samarbetet.

Allra sist vill jag ta upp försvarsindustrin. Jag kan säga två saker. Aldrig förr har svensk försvarsindustri varit så otroligt intressant internationellt. Natomedlemskapet öppnar upp för svensk försvarsindustri. Vi har EU-intresset för försvarsindustri. Det finns också en del hot, sådant som vi har ögonen på. Det gäller att inte exkludera försvarsindustri som opererar i Europa men som ägs icke-europeiskt, utanför EU, i praktiken från USA och Storbritannien, vilket en del av den svenska försvarsindustrin är.

BAE Systems blir inte mindre viktigt för Sverige, Ukraina eller Nato för att det ägs brittiskt. Det är alldeles uppenbart. Men en del länder är lite kinkiga och vill antyda att det finns en speciell EU-gemenskap i detta. Där är vi ganska kinkiga tillbaka.

Jan Ericson ställde en fråga på slutet som jag skrev upp...

(JAN ERICSON (M): En annan typ av industri som också är nyckel...)

Ja, förlåt mig! Jag skrev mineraler med mera.

Det pågår ett arbete med att försöka göra EU som helhet lite mindre ensidigt beroende. Tidigare pratade man mycket om rysk energi. Ni som lyssnade på Emmanuel Macrons Sorbonnetal noterade att han går ganska långt. Han säger att vi i längden inte kan vara ensidigt beroende av rysk energi, av amerikansk säkerhet eller av kinesisk handel. Man kan ha många invändningar mot resonemanget, men han sätter fingret på ett antal saker, nämligen risken av att vara ensidigt beroende. Just nu tittar man på jordartsmetaller. Det är alldeles uppenbart att stora delar av den gröna

omställningen bygger på teknik och råmateriel där vi är orimligt beroende av Kina. Vi gör oss sårbara för hur Kina agerar. Där finns det skäl att fundera över om vi kan göra mer saker tillsammans, bredda våra sourcing-kedjor så att vi inte har ett så starkt ensidigt beroende.

Där pågår det mycket. Sedan är vi alltid lite på vår vakt i Sverige. Det kan också kläs i ren protektionism att man försöker minska frihandeln på olika sätt. Det är en ständig avvägning. Där har även vi i Sverige gjort en liten resa. Vi är för frihandel, men vi inser också att frihandel som sker på ojämlika villkor kan vara skadligt för ett land som självt är utsatt för omfattande frihandel.

Det här är värt ett seminarium; men vi är på frågan.

Anf. 19 ORDFÖRANDEN:

Då är rundan klar bland partierna.

För att vara lite formell processmässigt kan vi konstatera att EU-nämnden samråder om den ståndpunkt som regeringen söker mandat för, och då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Anf. 20 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Tack för det!

Anf. 21 ORDFÖRANDEN:

Jag noterar att återsrapporten från mötet sker tisdagen den 2 juli klockan 13.00 i EU-nämnden.

Med detta tackar vi statsministern, statssekreteraren och medarbetarna så mycket. Vi ser fram emot att höras framåt när det rör sig i förhandlingarna, och alla kommer givetvis att ha telefonerna påslagna.

Anf. 22 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Om vi inte hörs den här gången har nog något annat hänt som är större än att vi inte hörs. Jag hoppas verkligen att vi får skäl att höras av.

Anf. 23 ORDFÖRANDEN:

Då förklarar jag dagens sammanträde avslutat.

Innehållsförteckning

2023/24:45

25 juni

§ 1 Europeiska rådet.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	4
Anf. 4 MATILDA ERNKRANS (S).....	4
Anf. 5 LUDVIG ASPLING (SD).....	5
Anf. 6 ORDFÖRANDEN.....	6
Anf. 7 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	7
Anf. 8 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	9
Anf. 9 ORDFÖRANDEN.....	12
Anf. 10 ANNA LASSES (C).....	12
Anf. 11 YUSUF AYDIN (KD)	13
Anf. 12 REBECKA LE MOINE (MP).....	13
Anf. 13 FREDRIK MALM (L)	15
Anf. 14 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	15
Anf. 15 ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 16 MATILDA ERNKRANS (S).....	17
Anf. 17 JAN ERICSON (M)	18
Anf. 18 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	18
Anf. 19 ORDFÖRANDEN.....	20
Anf. 20 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	20
Anf. 21 ORDFÖRANDEN.....	20
Anf. 22 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	20
Anf. 23 ORDFÖRANDEN.....	20